

Interne forskningsetiske retningslinjer for prosjekter som har medforskning ved VID vitenskapelige høyskole

Fastsatt av prorektor for forskning 02.01.2024

Bakgrunn

VID vitenskapelige høyskole har gjennom flere år arbeidet med forskningsprosjekter som inkluderer personer som bidrar til forskning uten å være utdannet eller ansatt som forskere. Disse kalles gjerne *medforskere* fordi personene forsker sammen med forskere.

Rollen som medforsker kan omfatte personer i sårbare livssituasjoner, som pasienter og tjenestemottakere, personer med nedsatt funksjonsevne eller personer som representerer interesseorganisasjoner. Disse personene kan tilhøre sårbare grupper i juridisk forstand og/eller i konkret kontekstuell forstand. Disse retningslinjene retter seg særlig mot forskere i prosjekter som inkluderer personer i sårbare livssituasjoner, men kan også være relevante for prosjekter som inkluderer personer i andre typer situasjoner

Formål og ansvar

Retningslinjene har som formål å beskytte personer som tilhører sårbare grupper i forskning uten at denne beskyttelsen går på bekostning av anerkjennelse av den enkeltes bidrag til forskningen. Det er den enkelte forsker og forskningsinstitusjonens ansvar å ivareta den enkeltes sårbarhet på en forsvarlig og ansvarlig måte. Forsker og forskningsinstitusjon må derfor være bevisste på hva den konkrete og kontekstuelle sårbarheten i prosjektet handler om og hvordan denne tas hensyn til i prosjektet. Relevante forskningsetiske utfordringer kan for eksempel handle om avlønning, rammene for samhandling (er det god nok tid til å utvikle gode relasjoner?), akademisk frihet og maktbalanse.

Disse interne retningslinjene bygger på og fyller ut de [nasjonale forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora](#) (NESH) sine retningslinjer for prosjekter som har medforskning i sitt forskningsdesign og metodiske tilnærming. Forhold som er tilstrekkelig behandlet i disse, omtales ikke her. Generelle forskningsetiske prinsipper, ikke skade og respekt for enkeltmennesket, i tillegg til forskningens frihet, ligger til grunn.

Medforskning i forskningsprosjekter erstatter ikke behov for brukermedvirkning. Brukermedvirkning er også inkludert i de ovennevnte forskningsetiske retningslinjer for samfunnsfag og humaniora.

Generelle prinsipper

Om medforskerrollen

- En medforsker representerer seg selv og ikke en organisasjon. Det er derfor medforskning ikke er det samme som brukermedvirkning.
- En person som har rollen som medforsker bidrar aktivt til kunnskapsprosessen med sin egen kunnskap og levde erfaring, i samarbeid med forskere.
- Rolleavklaring skal gjøres så tidlig som mulig i prosjektet slik at alle involverte oppleve at relasjonen mellom forskere og medforskere er avklart og forutsigbar

Samtykke, anonymitet og taushetsplikt

- En person som har rolle som medforsker skal sikres fritt og informert samtykke til å delta i forskningen basert på tilgjengelig og forståelig informasjon.
- En person som har rolle som medforsker skal sikres anonymitet når det er begrunnet ønske om dette, samt sikres rett til taushetsplikten

Deltakelse i hele forskningsprosessen

- Det enkelte forskningsprosjekt skal alltid behandle alle som er involvert i forskning som likeverdige deltakere i *hele* forskningsprosessen, det vil si fra planlegging til formidling av resultater, medforskere skal derfor gis mulighet for å delta på for eksempel konferanser eller i publikasjoner.
- En person som har rolle som medforsker skal oppleve å være ivaretatt også i faser hvor man eventuelt ikke er direkte involvert som medforsker.
- Roller og ansvar i forbindelse med publisering skal avklares så tidlig som mulig, jamfør [VIDs retningslinjer for medforfatterskap](#). I de tilfeller medforsker ikke er medforfatter skal hen anerkjennes for sine bidrag (i for eksempel såkalte *acknowledgements*).

Opplæring

Den som medvirker i forskning ved VID vitenskapelige høyskole skal sikres relevant opplæring. Det er VID vitenskapelige høyskole ved prosjektleder som har ansvaret for denne opplæringen. Relevant opplæring er:

- Opplæring i selve forskningsprosessen, for eksempel utvikling av problemstilling og bruk av teori, metode og analyse.
- Opplæring i forskningsetikk og generelle forskningsetiske prinsipper jamfør [forskningsetikkloven §5](#). Det finnes ressurser til opplæring i forskningsetikk i for eksempel VIDs læringsportal

Arbeidsavtale og tilganger

Den som medvirker i forskning ved VID vitenskapelige høyskole skal sikres:

- En arbeidsavtale som tydeliggjør rammer for prosjektet, inkludert lønn. Ta kontakt med HR-partner ved aktuelt fakultet eller avdeling for bistand i utarbeidelse av arbeidsavtale
- Dekning av eventuelle utgifter knyttet til deltakelse
- Tilgang til data, via VIDs forskningsserver, Educloud eller TSD, eller på annen måte om materialet er anonymisert. Prosjektleder har hovedansvar for beslutninger rundt bruk av materialet etter prosjektperioden.